

BİR BAKIMA

ORHAN SEYFİ TORHON

Yahya Kemâl'le...

POLİTİKASIZ bir günde yapılacak en iyi iş, bana Yahya Kemal'le başbaşa kalmak gibi geldi. Onun kitaplarını karıştırarak şurasından, burasından okumağa başladım.

Bir şey dikkatimi çekti. Ben, Yahya Kemal'in bazı şiirlerini bilmiyorum muşum! Her şiirinin yazıldığı günü hatırladığım, bu şairin birçok manzumeleri ezberimdeyken, onun asıl şahsiyetini taşıyan kitabında, dikkat etmediğim, bilmediğim bazı şiirlerin oluşuna şaşıtm.

Bazı şeylerin yeni farkına vardığımı itiraf ederim. Son derece titiz olan şair, her kelimenin üzerinde durup, uzun uzadıya düşündüğü için, isim bulmakta pek o kadar başarı gösterememiştir.

Kendi şiir kitabına koyduğu isim de öyledir. Duyulur duyulmaz hoş giden bir tesir yapmıyor. Bir defa ittiniz mi, bir daha unutamayacağınız bir isim değil.

Tevfik Fikret'in şiir kitabının adı, o devrin zevkiyle güzeldir

Rübab-ı sikeste (Rübab, o edebiyatın beğendiği kelimedir. Lir denilen sazdır.)

Sikeste de öyle! İkişi bir arada, hoş gidiyordu.

★★★

Fikret, aradan zaman geçince oğluna ait şiir kitabına yeni zevke göre bir isim koymuştur. «Halûk'un Defteri». Bu adı, bugünküler de beğenir.

Hele ik şiirin:

«Defter bile denmez, sekiz on parca kâğıttır.»

dye başlaması güzeldir.

Yahya Kemal'in şiir kitabının ismi size biraz zorlama duygusu vermiyor mu? «Kendi Gökkubbemiz!» ne demek? Hafif bir tereddüde düşmüyor musunuz? «Gökkubbemiz» dedikten sonra, «Kendi» fazla gibi geliyor. Yahya Kemal, isim seçmekte başarılı değildir. «Portreler» inde Ruşen Eşref'ten iğneleyerek bahsediyor. Ruşen'in meşhur kitabının ismini ele alıyor ve beğenmiyor:

— Harb-i Umumînin son senelerinde bu kitap, «Diyorlar ki» diye sakat bir isimle intisar etti. Daha iyi bir isim bulunurdu. Ama, mutlaka «Demek» mastarı kullanmak isteniyorsa: «Dedikleri» olurdu.

Diyor. «Diyorlar ki», (dedikleri)nden çok daha güzel değil midir?

Ruşen Eşref'e kendisi bir isim teklif etmiş. Asıl o felâket: «Bir bahçeden, bir bahçeye.»

★★★

Kitabını karıştırırken Yahya Kemal'in eskiyen taraflarını görür gibi oldum. Türkçe olmayan uzun sesli kelimeleri çok kullanıyor. Hele, Türkçeleşmiş, «Ateş» kelimesini farsca'daki gibi, «Ateş» gibi kullanması doğru değil!

Farkına varmamışım. Bu şiir kitabında adamakıllı Osmanlıca sayılacak mısrağları da varmış!

«Sicilya Kızları» manzumesinde «Koku» yerine Farsça «Bû»yun hafifletilmiş şekli olan «Bû»yu kullanıyor. Hele şu mısrağ:

«Fusun-u zevkile görmez bu âteşim ravza»
tam Osmanlıca.

«Eski Şiirin Rüzgârıyla» kitabındaki gazeller, nesirler baska. Ama bunlar şairin yeni şiirleri. Arabça, Farsça, terkipli dilin mazive karıştığı bir sırada yazılmıştır.

★★★

Fakat benim asıl bahsetmek istediğim bu değildir. Yahya Kemal'in tarzına benzemeyen şiirler var. Fenadır, demiyorum ama, şairin tarzı bu değildir. Meselâ: «Cinler» diye yazılmış şiir gibi. Bu şiir, Yahya Kemal'den ziyade azız arkadaşım Halit Fahri'ye daha çok yaraşır. Onun korku şiirlerini bilirsiniz.

«Akbabalar geldi gene

Dağlara haykırmaları

Korku verir dinleyene

Korkudan eller yukarı.»

Siz, Yahya Kemal'in «Cinler» diye şiir vazacağını tahmin eder miydiniz? Ben etmezdim. Onun için «Cinler» şiirindeki şu mısrağlar bana tuhat geldi:

«Kızgın denizleriz ki, parıldar görünmeden,

Titrer yanında bizleri bir lahza vehmeden

Vicdanların azabıyız, onlar tanır biz.

Tâzîm için ziyarete gelmiş, sanır bizi.»

★★★

Yahya Kemal, bunu çok evhamlı bir zamanında yazmış olacak. Şair siyasi hayatında böyle devirler geçirmisti.

«Eski Paris» «Büyü Şiir» manzumelerini de ilk defa görmüş gibiyiz. «Portreler»inde Cavit Bey'i hayretle okudum. Acaba, şair Cavit beye, bir sebeple kızgın mıydı? Size bu Cavit bey'e ait Portre'den bir iki satır alayım.

«Cavit bey, müfrit derecede zendosttur. Zendostluğun farikası güzel kadından ziyade, yüksek ve temiz aleye mensup zevceyi kendisine meylettirmekdi.»

Yani baştan çıkartmaktı. Eğer bu satırları onun asılmasından sonra yazmışsa, hiç revâ değildir. Zavallı Cavit Bey'in Donjuanlık edecek nesi vardı? Ufak, tefek, gösterişsiz, çelimsiz bir insandı. Hayatının mahremiyetinin tâ iğine girmiştin.

★★★

Her büyük sanatkâr bizim için ayrı bir dünyadır. Onun içine girdiğimiz zaman, bazan böyle ummadığımız şeylerle karşılaşabiliriz. Onun büyük bir sanatkâr oluşuna bağışlamak zorundayız.

O da bizim gibi olsa, büyük bir sanatkâr olabilir miydi?

